

Ізюмський слобідський козацький полк: останні десятиліття існування та ліквідація

Тарас Ісаєв

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: IsaevTaras@ukr.net

В історіографії Слобідської України однією з найменш вивчених проблем є минуле Ізюмського слобідського козацького полку. Існує лише одна книга, яка присвячена виключно Ізюмському козацькому полку – дослідження М. Гербеля «Изюмский слободской казачий полк 1651–1765 гг.», опублікована в 1852 р. Однак ця книга містить багато помилок та складається, здебільшого, з витягів різних документів. Значну кількість інформації ввели в науковий обіг наступні дослідники історії Слобожанщини (Філарет Гумільовський, Є. Альбовський, Д. І. Багалій), однак їх метою не було ґрунтовне вивчення минулого Ізюмського козацького полку, тож вони висвітлювали його побіжно та поверхово. В радянській та сучасній історіографії Ізюмський слобідський полк згадувався лише в складі більш широких питань: А. Г. Слюсарський в своїх монографіях аналізував соціально-економічний розвиток всієї Слобожанщини, В. О. Пірко описує заселення та господарче освоєння Степової України в XVI–XVIII ст., В. Б. Яценко досліджує питання інтеграції слобідського козацтва до складу структур Російської імперії; через що не було зацентовано уваги на багатьох специфічних рисах цього військово-адміністративного утворення.

В дослідженні «Ізюмський слобідський козацький полк: останні десятиліття існування та ліквідація» на фоні висвітлення соціально-економічного стану Ізюмського слобідського козацького полку та його участі в обороні Російської імперії вперше робиться аналіз результатів ліквідації слобідських полків відносно умов Ізюмського полку, співставляються заявлені цілі цього реформування з досягненнями, висвітлюється реакція населення на згадані зміни.

Дослідження спирається на ґрунтовну джерельну базу: законодавчі акти, діловодчу документацію, статистичні матеріали, як опубліковані, так і з архівних установ.

В ході дослідження з'ясовано, що залишався сенс існування Ізюмського полку як військової одиниці, внаслідок його прикордонного розташування, реорганізація ж в регулярне формування зовсім не покращила його забезпечення та ніяк не вплинула на несення служби щодо захисту кордонів. Введення ж єдиного платежу для утримання гусарського полку та інших цілей, замість самостійного спорядження підпомічниками козаків, не досягло своєї мети полегшити життя підданих, бо не було відмінено значну кількість різноманітних поборів на користь російської армії. Згадані результати реформування викликали незадоволення козаків Ізюмського слобідського полку, яке було зафіксоване в численних скаргах та чолобитних імператриці Катерині II.